

GRODOR UR MUNNEN – POJKE 10 ÅR

Plantan är en specialskola i Hudiksvall i Sverige. Skolan är liten, med sex elever i medeltal. Eleverna är i åldrarna åtta till tolv och de går alla på Plantan på grund av beteendeproblem. Den tid de tillbringat på Plantan kan variera från en termin upp till tre år. Den här berättelsen kommer från Lotta Andersson-Damberg, en av lärarna. Den belyser bland annat, hur avgörande det är att samarbeta med barnens föräldrar när man bestämmer hur barnet skall stödjas och speciellt när man planerar hur eventuella bakslag skall hanteras på ett bra sätt.

Jag Kan ingår som en del i vardagen på Plantan. Med regelbundna intervaller har man möten där eleverna får bestämma vilka färdigheter de vill lära sig och tänka på hur de ska lära sig dem. Varje elev har sin egen Jag Kan arbetsbok och dessutom finns det en affisch på väggen där namnen på alla eleverna finns och de färdigheter de ska lära sig. När barnen har tränat sina färdigheter i några veckor och man dagligen har utvärderat deras framsteg, ordnas en fest där eleverna får uppskattning för sina framsteg.

Idén med att lära sig särskilda färdigheter är en självklarhet för eleverna på Plantan. De är alla medvetna om det faktum att deras beteende i skolan har varit stökigt och att de därför har varit tvungna att flytta till en specialskola och att meningen med placeringen är att hjälpa dem anpassa sig till skolan och lära sig de färdigheter som de saknar. Det är också självklart för eleverna att de stödjer varandra i att lära sig sina färdigheter genom att till exempel påminna varandra när de glömmat bort sina färdigheter.

När Lucas, som var 10 år gammal, började på Plantan fick han en Jag Kan arbetsbok. Han bläddrade i häftet och undrade högt vad det var för något. När hans nya skolkamrater märkte det, förklarade de för honom vad det handlade om. Hans lärare föreslog att hans första färdighet skulle bli att lära sig att låta bli att använda fula ord som till exempel svordomar – dvs. använda ett vårdat språk – och det gick han med på. När han fick frågan vad han ville kalla sin färdighet, sa han ”Jansson”. Det var ett konstigt val för det var hans efternamn.

Lucas pratade med sin lärare om fördelarna med att lära sig att använda ett vårdat språk. För honom var främsta fördelen den att han slapp bli tillrättavisad. Lärarna höll med och sa att för dem skulle det också vara en fördel att inte behöva tillrättvisa honom och att han dessutom skulle bli en trevligare person att prata med. När han fick frågan om vilka han ville ha som sina supportrar – som skulle ingå i hans hejarklack – räknade han upp alla lärare, de andra eleverna och hans föräldrar. En ytterligare supporter var hans fantasikompis som hette ”Claesson” och som enligt hans beskrivning var kort, smal och söt.

Lucas fick också bestämma hur han ville fira när han hade lärt sig att använda ett vårdat språk. Utan att tveka sa han att han ville bjuda sina supportrar till en fest i skolan där tårta och coca-cola skulle serveras och där alla skulle få se en film tillsammans.

Lucas började bestämt med att lära sig sin Jansson-färdighet och det hjälpte säkert att alla berättade för honom varför de trodde att han skulle klara av det. En av lärarna skrev till exempel följande ord i hans arbetsbok. ”Du har en stark vilja att göra och säga det rätta så du kommer att lära dig fort. Du är en envis kille som kan bestämma dig för att klara av det du vill och det du tycker är bra.”

Lucas tränade genom att försöka hålla sitt språk fritt från fula ord och svordomar. När det misslyckades fick han en påminnelse vilket gjorde honom arg och sur till en början. Lärarna pratade med honom och påminde honom om att han själv ville träna på färdigheten. De förklarade att för att han skulle lära sig sin färdighet var det nödvändigt att andra påminner honom när han misslyckas för misslyckanden är helt naturliga innan man har tränat sin färdighet. Han funderade mycket på detta och lärde sig så småningom att hantera de andras påminnelser på ett bra sätt.

När tre veckor hade gått bestämde man gemensamt att Lucas hade lärt sig sin färdighet. Festen hölls som planerat och Lucas tackade sina supportrar för deras hjälp. Strax därefter var Lucas på väg att lära sig en ny färdighet vilket var att; ”Räcka upp handen och vänta på min tur att prata.”

Efteråt hände det då och då att Lucas var på väg att glömma sin nyligen förvärvade färdighet. I dessa situationer fick han hjälp från sina klasskamrater att komma upp på spåret igen. En gång hörde man en klasskamrat säga till honom: ”Nu har du börjat svära igen. Har du glömt din färdighet? Kommer du inte ihåg att du övade på att låta bli alla svärorden till jul?”

Eleverna på Plantan gillar Jag Kan. För dem är sådan här inläring av färdigheter ”deras grej”. Varje elev har sin egen färdighet att lära in och ingen känner sig annorlunda för det. Det är ett talesätt på Plantan, att man där inte har några barn med problem, utan bara barn som tränar på olika saker för att sedan kunna återgå och fungera i sin vanliga klass.